

Ženska udruga
"IZVOR" Tenja

IZVJEŠTAJ O STANJU LJUDSKIH PRAVA

ZA 2014.

Izvještaj se odnosi na područja i oblike kršenja temeljnih prava, prioritetno žena, a koja su evidentirana putem pravnog savjetovišta udruge i/ili SOS telefona za žrtve nasilja, mobbinga i diskriminacije. Pravno savjetovište Ženske udruge „IZVOR“ pruža usluge besplatne pravne i psihosocijalne pomoći, informacija, savjetovanja i podrške pripadnicama/-ima ranjivih društvenih skupina (ženama žrtvama nasilju, žrtvama obiteljskog nasilja, diskriminacije i mobbinga i drugim osobama koje su slabog imovnog stanja. Pravnu pomoć pružali smo putem pravnog savjetovišta kroz ured Tenja (pon-pet. od 9.00-15.00) i Osijek (srijeda od 9.00-15.00), SOS telefona - 0800 200 150 (pon-pet. od 8.00-15.00) ured Tenja, Grupe za podršku i individualnu pomoć ženama u uredu u Osijeku (grupa se održavala 1 mjesечно, a individualno savjetovanje po dogovoru). Izvještajem su obuhvaćene kategorije povrede prava za koja smo evidentirali najveći broj pritužbi (nasilje nad ženama i nasilje u obitelji, obiteljsko pravna zaštita, radna i socijalna prava) i općenito o sustavu funkcioniranja besplatne pravne pomoći.

Tijekom 2014. godine kroz primarnu pravnu pomoć, što pretpostavlja pružanje informacija, savjeta i pomoći građanima/kama slabog imovnog stanja u okviru primarne pravne pomoći i zastupanje u upravnim postupcima, zabilježeno je 126 novih predmeta. To u mnogim slučajevima podrazumijeva poduzimanje i po nekoliko pravnih radnji i/ili podnesaka uputa i savjeta iz različitih područja prava. Prema kategorijama povrede prava u najvećoj mjeri e zastupljeno područje obiteljsko-pravne zaštite i nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (29,37%), a potom radnog i socijalnog prava (24,60%), imovinskih prava i stambenog zbrinjavanja (15,08%), sustava zdravstvenog i mirovinskog osiguranja (6,35%), statusnih prava (6,35%), nasljeđivanja, ovrha i prekršaja (6,35%), te ostalih kategorija pritužbi (11,90%) iz područja zaštite potrošača i terećenja pružatelja telekomunikacijskih i srodnih usluga, s čime se Udruga primarno ne bavi. Međutim, radi se o korisnicima iz zajednice i omogućavanju dostupnosti pravne zaštite zbog slabog imovnog stanja. Našu stručnu pomoć pružali smo partnerskim i drugim OCD-ima s područja organizacijskog djelovanja i za potrebe njihovih korisnika u okviru njihovih usluga.

NASILJE NAD ŽENAMA I NASILJE U OBITELJI

Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (u nastavku Konvencija) je stupila na snagu 01.08.2014. Republika Hrvatska je 22.01.2013. potpisala Konvenciju, no Hrvatska je još jedna od rijetkih zemalja u okruženju koja Konvenciju nije ratificirala. Navedena Konvencija je prvi međunarodni pravnoobvezujući instrument u Europi na području nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Specifičnost Konvencije je da se odnosi na sve oblike nasilja nad ženama u vrijeme mira i oružanih sukoba i pruža sveobuhvatni pravni okvir za borbu protiv nasilja nad ženama. Jedan od ciljeva Konvencije je i doprinijeti harmonizaciji pravnih standarda u državama članicama Vijeća Europe. To je posebno važno imajući u vidu da nacionalno zakonodavstvo nije usklađeno sa Konvencijom.

Prema podacima MUP-a unutar izvještajnog razdoblja sukladno **Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji** prekršajno je prijavljeno 14 874 osoba od čega 11.655 muškaraca (78%) i 3.219 žena (22%). Iz čega proizlazi da je došlo do ukupnog pada broja prekršajnih djela obiteljskog nasilja za oko 10%. u odnosu na prethodno razdoblje. Zabilježeno je ukupno 1.107 kaznenih djela s elementima nasilja u obitelji kojima je oštećeno 1.155 žrtava od kojih 827 žena (72%), a 328 muškarci (28%). Podaci MUP-a pokazuju da je unutar izvještajnog razdoblja došlo do porasta ukupnog broja kaznenih djela s elementima nasilja u obitelji čime je i povećan broj evidentiranih žrtava kaznenih djela u odnosu na prethodno razdoblje (povećanje od 23,9%)¹. Većinu od ukupnog broja počinjenih kaznenih djela čine kaznena djela tjelesna ozljeda, prijetnja i spolni odnošaj bez pristanka. Svi evidentirani počinitelji kaznenog djela protiv spolne slobode (spolni odnošaj bez pristanka, silovanje, i spolno uznemiravanje) su muškarci.

Navedenim promjenama u području kaznenopravne zaštite (**Kazenni zakon** je stupio na snagu 01.01.20113.) nam je dostupno statističko praćenje policije vezano za počinjenje kaznenih djela s elementima nasilja. Na temelju statistike koja nam je ustupljena nije moguće izvoditi relevantne zaključke u odnosu na nasilničko ponašanje u obitelji. Ono što, kao dostupne statističke pokazatelje, na nacionalnoj razini imamo za gore navedeno razdoblje evidentirano 9 ubojstava i teških ubojstava, od toga je 5 žrtava bilo ženskog spola. Od 55 pokušaja ubojstva i teških ubojstava 11 žrtava je ženskog spola. Od ukupno zabilježenih 9 kaznenih djela ubojstva njih 4 su počinjena među bliskim osobama, odnosno 44,4% od ukupnog broja ubojstava počinjeno je u obitelji; u odnosu na spol, 3 oštećene osobe su ženskog, a 1 muškog spola. Od zabilježenih 55 kaznenih djela pokušaja ubojstva 16 pokušaja je počinjeno među bliskim osobama, odnosno 29% pokušaja u obitelji, od toga 7 oštećenih osoba je ženskog, a 9 muškog

---

¹ Podaci preuzeti iz godišnjeg izvješća Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova

spola. U odnosu na područje OBŽ u istom razdoblju nije zabilježeno ni jedno ubojstvo, ali jesu tri pokušaja ubojstva.

Na temelju zabilježenih pritužbi stranaka statističkih pokazatelja može se ustvrditi da imamo efikasniji prekršajni postupak, ali i nizak opseg primjene dostupnih mehanizama zaštite kao sredstva otklanjanja ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji, aktivne uloge policije i suradnje sa oštećenom stranom, posebno u žalbenom postupku, a potpuni izostanak korištenja mogućnosti isticanja zaštitnih mjera prije pokretanja postupka. To posebno stoga što se nasilje nad ženama i nasilje u obitelji u pravilu sankcionira kroz prekršajno pravnu zaštitu, a posebno nakon navedenih promjena u području kaznenog zakonodavstva. Žene žrtve partnerskog nasilja i nasilja u obitelji su se po više osnova žalile na zadržavanje u policiji, podnošenje prekršajnih prijava i ravnomjerno novčano kažnjavanje počinitelja nasilja i žrtve, zanemarivanje istaknutih drugih oblika nasilja i opetovanog recidivizma, što sve direktno utječe na njihovu pasivizaciju, neprijavljivanje i trpljenje nasilja. U pogledu izricanja novčane kazne počinitelju ona se nije pokazala kao primjerena sankcija budući izravno pogađa žrtvu koja nerijetko i sama participira u troškovima kazne za zlostavljanje koje je preživjela, a pogađa i druge članove obitelji pa time ne ispunjava svoju svrhu. Naprotiv, proizvodi višestruke negativne učinke. Izjednačavanje uloge žrtve i počinitelja ukazuje na potrebu promjene u pristupu i cjelovitog sagledavanja obiteljskog nasilja i specijalizirane, sustavne izobrazbe svih nas koji radimo na području obiteljsko pravne zaštite kako bi naše razumijevanje i primjena nacionalnih, europskih i međunarodnih dokumenata o zaštiti (žena i djece) od obiteljskog nasilja bila ujednačen a i svrhovita.

Izostanak javne osude i učinkovitog prijekora nadležnih institucija počiniteljima nasilja nad ženama i nasilja u obitelji za posljedicu ima uspostavu takvog ponašanja kao prihvatljivog koji žrtvu pasivizira i prepušta iznalaženju samopomoći. Zbog toga je nužna i prijeko potrebna promjena u pristupu prema obiteljskom nasilju i prema žrtvi (prije svega temeljnim razgraničenjem između muškog nasilja prema ženama i nasilja u obitelji (koje počinu članovi obitelji jedni prema drugima neovisno o spolu, dobi i srodničkim odnosima) kako bi se, uostalom, ostvarila uspostava zakonodavnih i institucionalnih mehanizama zaštite u svrhu cjelovite zaštite od svih oblika nasilja u obitelji. Mogućnost relevantnog praćenja i uopće dostupnosti statističkih podataka značajno doprinosi ostvarivanju tog svrsi. U tom smislu vidimo i potrebu za hitnom ratifikacijom Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji ulaganjem u jačanje ljudskih kapaciteta i dodatne obrazovne sadržaje za sve nositelje provedbe.

Žene žrtve nasilja u obitelji dodatno su traumatizirane u samoj sudnici jer su najčešće bez ikakve institucionalne podrške, prepuštene same sebi. Provedenom analizom presuda (nepravomoćnih i

pravomoćnih) prekršajnih sudova uočeno je da pojedini/e suci/sutkinje prekršajnih sudova ignoriraju činjenicu da je prekršajno djelo nasilje u obitelji djelo koje se progona po službenoj dužnosti te se isključivo oslanjaju na iskaz oštećenice žrtve nasilja, koja samoinicijativno, pod nagovaranjem i/ili pritiskom, prihvaća ponuđenu blagodat nesvjedočenja i odbija svjedočiti; ne prepoznaju sve oblike nasilja u obitelji, koje može imati različite oblike i različite intenzitete. Rezultati analize se podudaraju s pritužbama koje učestalo evidentiramo kroz rad savjetovališta upravo iz navedenih razloga Udruga zagovara proširenje sustava besplatne pravne pomoći s obzirom na vrstu postupka koji bi omogućio besplatno zastupanje i pisanje podnesaka i u okviru prekršajnih postupaka, što sad nije slučaj.

U lipnju 2014. je stupio na snagu (uz određene izuzetke) novi **Obiteljski zakon** na čiji Nacrt smo u razdoblju javne rasprave dali svoje primjedbe i prijedloge. Načelne primjedbe koje smo uputili su kritizirale same teze za donošenje zakona jer je iz istih bilo razvidno da polaze od krivih, stereotipnih i nepotkrijepljenih premisa u dijelu koji se odnosi na najčešće razloge za primjerice za razvod braka gdje se kao najčešći razlog razvoda braka navodila činjenica utvrđivanja očinstva. Takvom konstatacijom se doprinosi netočnoj, iskrivljenoj i negativnoj društvenoj slici „žene - majke“ kao promiskuitetne osobe isključivo na temelju njezine biološke predodređenosti za rađanje. S druge strane visoka stopa svih oblika obiteljskog/partnerskog nasilja nije prepoznata niti navedena kao učestali razlog razvoda brakova (nasilje nad ženama i nasilje u obitelji nikad niti nije bilo formalni razlog za razvod braka tako da okolnosti razvoda braka upravo zbog preživljenog nasilju nije moguće vidjeti iz presuda o razvodu braka). Načelni prigovor je i da teze ne uzimaju u obzir širi društveni kontekst koji u bitnom doprinosi umanjuju kvalitete života generalno pa time i narušavanju partnerskih, bračnih/ izvanbračnih kao i širih obiteljskih odnosa. Predložile smo da se ne unosi u zakon ograničenje od 6 mjeseci kojim se onemogućava razvod braka bračnim drugovima koji nisu postigli sporazum o pravnim posljedicama razvoda braka u odnosu na djecu jer smatramo da je sprječavanje posljedice, a ne uzroka u potpunosti neučinkovito i da nema nikakvu svrhu. Ravnopravne partnerske odnose i odgovorno roditeljstvo je potrebno poticati i informirati o pravima i obvezama (pa i nalagati njihovu obvezu) prije stupanja u bračne/izvanbračne odnose, a ne *post festum*.

Iako je iz teza vidljivo da prepoznaju nasilje u obitelji kao osnovu za odstupanje od pravila obvezne obiteljske medijacije (slučaj razvoda braka) ostaje nejasno na koji način i u kojoj fazi postupka, kako i tko će utvrđivati da je nasilje bilo prisutno te što će se uzimati kao relevantan dokaz, posebice u slučajevima prethodno neevidentiranog nasilja što je u praksi ujedno i najčešći slučaj. Nije vidljivo niti kako će se pristupiti u situacijama ukoliko iskaz da je pretrpljeno nasilje u obitelji bude naknadno povučen (zbog straha od odmazde zlostavljača, stigmatizacije, osjećaja srama i nemoći, nedovoljno iskazane podrške i/ili krivog pristupa službenih osoba ili izostankom njihovog temeljnog razumijevanja kao i predznanja posebice kada je riječ o problematici rodno uvjetovanog nasilja i zaštiti ženskih ljudskih prava). Ukazale smo na određene pravne

nedosljednosti. Konkretno, postjećim ObZ ne postoji obveza informiranja o pravnim učincima braka kao i eventualnim pravnim posljedicama razvoda braka, dok se istovremeno predlaže onemogućavanje razvoda braka na rok od 6 mjeseci u slučaju da bračni drugovi koji imaju malodobnu zajedničku djecu ne postignu dovor o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Pravna nedosljednost se ogleda i u činjenici da se u pojedinim institutima inzistira na bezrezervnoj autonomiji roditelja (roditeljska skrb), dok se u pojedinim institutima autonomija roditelja u potpunosti narušava do te mjere da im se ograničavaju temeljna prava (održavanje osobnih kontakata s djetetom).

Kritizirale smo da polazišne premise za regulaciju obiteljskih odnosa zrcale sliku obitelji koja podrazumijeva postojanje i prisutnost oba roditelja (majku i oca) i dijete/djecu iz čega se izvodi da ti i takvi odnosi (heteronormativni) trebaju biti primjenjivi na sve druge oblike obitelji. Navedenim pristupom se zanemaruje zastupljenost i iskustvo drugih formi obitelji (jednoroditeljskih, istospolni) čije iskustvo, socioekonomski i društveni status se ne može uspoređivati s predloškom heteronormativne obitelji u punom sastavu. Naime, iako u Hrvatskoj prevladava tradicionalna obitelj, u kojoj se rađa trostruko manje djece izvan braka nego u Europi i u kojoj se razvodi svaki peti, a ne svaki drugi brak, neovisno o tomu broj jednoroditeljskih obitelji iz godine u godinu raste. Prije 35 godina 11% svih obitelji su bile jednoroditeljske, a po popisu iz 2001. godine taj broj je narastao na 15%. Riječ je o 188.000 jednoroditeljskih obitelji u kojima je raslo oko 260.000 djece.²

Ukazivale smo na to da će teze u određenim dijelovima grubo narušavaju osobna prava i slobode koje se neće na isti način odraziti na žene i muškarce. Ograničavanje autonomije da se slobodnom voljom razvede brak (vremensko ograničenje od 6 mjeseci), ograničavanje slobode kretanja (u slučaju preseljenja roditelja s kojim dijete stanuje) neovisno o razlogu preseljenja što čini povredu široke palete temeljnih prava (prava na rad, pravo na jednak tretman, pravo na život, pravo na slobodu, pravo na slobodu od zlostavljanja i prisilnog rada, pravo na pravnu zaštitu osobnog i obiteljskog života, zaštitu dostojanstva i časti, a indirektno se krše i brojna druga prava).

Kritizirale smo intenciju zakonodavca za ograničavanjem tj. reduciranjem prava roditelja s kojim dijete stanuje (u praksi su to u pravilu majke) kako bi se smanjilo/isključilo njihovo šikanozno (manipulativno) postupanje i onemogućavanje ostavrivanja odnosa s odvojenim roditeljem (u praksi su to u pravilu očevi). Ovakve polazišne osnove su jednoobrazne i stereotipne te nekritički sagledavaju problem svodeći ga isključivo na onemogućavanja susreta i druženja od strane u

---

² Zora Raboteg-Šarić, Ninoslava Pećnik, Vedrana Josipović; Jednoroditeljske obitelji: osobni doživljaj i stavovi okoline, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Zagreb 2003).

pravilu majki pri čemu je problem sagledan isključivo u njihovom manipulativnom i šikanoznom postupanju, a rješenje navedenog problema se vidi u ograničavanju njihovog prava. Za otklanjanje pravne nesigurnosti u prometu nekretninama u vezi s bračnom/izvanbračnom stečevinom teze su polazile isključivo od zaštite poštene treće strane, pri čemu se kao polazišna osnova i nepobitni argumet ne navodi niti dovodi u pitanje historijski neravnopravan pristup žena pravu vlasništva na nekretninama koji je rezultat patrijarhata čiji je specifikum muškarac kao dominantan titular vlasništva. Nedugo nakon što je Zakon stupio na snagu upućeno je 18 prijedloga za ocjenu suglasnosti s Ustavom RH i početkom 2015. godine Ustavni sud ga je u cijelosti ukinuo i naložio do daljnjega primjenu prethodnog Zakona iz 2003. s pripadajućim izmjenama i dopunama.

Sve to dodatno je otežalo postupke radi rješavanja pitanja s kojim će roditeljem dijete, odnosno posvojenik živjeti, roditeljskoj skrbi o mjerama za zaštitu prava i dobrobiti malodobne osobe. Ostvarivanje susreta i druženja djeteta s roditeljem s kojim dijete ne živi, kao i ovršni postupci radi predaje djeteta roditelju s kojim će živjeti i radi ostvarivanja susreta i druženja, dijete stavlja u ulogu objekta, stvari, „koferčića“. Sveukupno područje uspostavljeno je na potpuno pogrešnim polazišnim osnovama i ostavlja prostor grube instrumentalizacije djeteta. Imamo indikativan broj evidentiranih slučajeva gdje se pravo roditelja (u evidentiranim slučajevima riječ je o muškarcima), koji je evidentirani zlostavljač u obitelji i/ili ne ispunjava niti svoje materijalne obveze plaćanja minimalnog novčanog iznosa za uzdržavanje u gore navedenim postupcima, stavlja iznad prava i dobrobiti djeteta i prava roditelja s kojim živi. Administrativno uređenje termina susreta i druženja djeteta, posebice bebe, s roditeljem s kojim ono ne živi, ne dopušta uvažavanje temeljne potrebe njege i zdravlja, uspostave svakodnevnog životnog ritma, planiranja i ispunjenja postojećih obveza i uopće onemogućava izgradnju osjećaja sigurnosti i pripadnosti djeteta. Ono je u obvezi bez pogovorno, zajedno s roditeljem s kojim živi (u pravilu majkom), prilagoditi se utvrđenim terminima, koji se potom često koriste kao relevantan argument prijedora među roditeljima, umjesto da se roditelje poduči i primora na međusobni dogovor i zajedničko izvršavanje roditeljske skrbi, neovisno s kojim roditeljem dijete živi. Roditelj je taj koji je dužan prilagoditi se, pa i preseliti da bi živio u blizini djeteta, kako bi za dobrobit djeteta zajedno sa drugim roditeljem i članovima takve zajednice primjereno brinu o njoj/njemu, zaštitili diejte od ponižavajućih postupaka i doprinosili osjećaju sigurnosti i pripadnosti.

Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011.- 2016. (Nacionalna strategija) u poglavlju VI. („Zbrinjavanje i potpora žrtvama nasilja u obitelji“) sadrži mjeru br. 7 koja glasi: „**Osigurati trajno i privremeno stambeno zbrinjavanje žrtava nasilja u obitelji sukladno raspoloživim stambenim prostorima.**“ U godišnjem izvještaju Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova stoji da je prema podacima Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, žrtve nasilja su u RH posljednji put stambeno zbrinute još 2011., i to samo njih

četiri. Putem savjetovaništa evidentirane su pritužbe žena koje su žrtve partnerskog nasilja vezano za stambeno zbrinjavanje. Temeljni prigovori se odnose na nemogućnosti ostvarivanja prava na stambeno zbrinjavanje na način na koji bi to (uzimajući u obzir raspoložive kapacitete stambenih objekata u vlasništvu države kao i jedinica lokalne/regionalne samouprave) realno bilo moguće. Situacije napuštanja nasilnika ili izostanak stambenog prostora adekvatnog za život po izlasku iz sigurne kuće ne trpe odgodu, a jedan od temeljnih problema je vezan upravo uz propisane rokove za podnošenje zahtjeva. Naime, stambeno zbrinjavanje žrtvi nasilja je regulirano **Zakonom o područjima od posebne državne skrbi** kojim su žrtve nasilja jedna od kategorija. Pokretanje postupka za stambenim zbrinjavanjem zahtjeva prikupljanje opsežne dokumentacije koja podrazumijeva značajne materijalne troškove. Nadalje, zahtjev za stambenim zbrinjavanjem se može podnijeti samo u razdoblju od 01.01. – 15.02.. U prvostupanjskom postupku se formira lista čekanja i one/i koje/i se nalaze ispod crte sljedeće godine obnavljaju zahtjev. Propisi nisu usklađeni sa sadržajem mjere 7. Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011.-2016. u dijelu koji se odnosi na zbrinjavanje i potporu žrtvama nasilja u obitelji što je ujedno i temeljni razlog da žrtve uslijed nemogućnosti da im bude osigurano stambeno zbrinjavanje (nerijetko) po izlasku iz sigurne kuće su primorane vratiti se u okruženje u kojemu živi zlostavljač.

RADNO I SOCIJALNO PRAVO

Najveći broj evidentiranih slučajeva iz sfere sustava socijalnog osiguranja su se odnosili na sve veći broj onih kojima je potrebna neka vrsta socijalne pomoći kako bi mogle/i zadovoljiti osnovne životne potrebe. U najvećoj mjeri su nam se obraćale osobe starije životne dobi (uglavnom žene) koje imaju niske prihode s naslova mirovine ili su u sustavu socijalne skrbi i koje ulažu zahtjeve za jednokratnu novčanu pomoć (ne zbog nekih izvanrednih životnih okolnosti u kojima su se našle/i (što je svrha navedenog instituta), nego kao supstituta nedostatnim sredstvima mirovine koja nisu dostatna za egzistenciju. Evidentirali smo i poteškoće prilikom ponovnog ulaska u sustav socijalne skrbi koji je bio prekinut privremenim zapošljavanjem radno aktivnih osoba (dotadašnjih korisnica/ka sustava socijalne skrbi). Po završetku radnog odnosa na koji je ugovor sklopljen nisu se mogle/i automatski vratiti u sustav socijalne skrbi radi čega su određeni period bile/i bez ikakvih sredstava za život.

Zaprimljene pritužbe iz sfere radnog prava su se odnosile na neisplate plaća, korištenje godišnjeg odmora i neisplate naknade za vrijeme trajanja godišnjeg odmora. Osigurano je besplatno zastupanje u dva slučaja. Prvi slučaj (započet unutar izvještajnog razdoblja) je pozitivno okončan u vrijeme podnošenja ovog izvještaja. Riječ je o radnici kojoj je pred okončanje rodiljnog dopusta (s trećim djetetom) poslodavac usmeno saopćio da će joj po povratku na radno mjesto uručiti poslovno uvjetovani otkaz. Radnici je bilo dobro poznato da se opseg posla nije smanjio

kao niti potreba za radnim mjestom na kojemu je radila te je sumnjala da je diskriminirana temeljem spola. Na dan kada se odazvala pozivu da dođe potpisati poslovno uvjetovani otkaz koji je odbila potpisati poslodavac joj se obratio riječima „ *govno jedno, marš van , jadnice budalo, ti si glupa .... tko si ti ? Ti si nitko i ništa, nemaš nikakva prava. Šta misliš od nas dobiti? Od nas nitko ništa nije tražio.. firma je u krizi, zatvarat će se trgovine, šest godina si na porodičnom šta hoćeš ti od nas?. i dr.).* U konkretnom slučaju smo podnijeli više prijava između ostalog Inspektoratu rada i Pravobraniteljici za ravnopravnost spolova) i osigurali besplatno zastupanje pred sudom (proglašenje otkaza nezakonitim). Ured Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova nakon provedenog postupka je bio mišljenja kako se u konkretnom slučaju ne radi o diskriminaciji temeljem spola, nego povredama iz radnog odnosa. Činjenica da u konkretnom slučaju diskriminacija nije prepoznata kao osnova za povrede u radnom odnosu koje su naknadno nastupile je bila objektivna prepreka za upuštanje u antidiskriminacijski postupak stoga je postupak nastavljen isključivo kao radni spor i isti je uspješno okončan presudom kojom je otkaz proglašen nezakonitim i poslodavcu je naloženo da radnicu vrati na radon mjesto i da joj isplati zaostale plaće (period koji obuhvaća vrijeme od otkazivanja ugovora o radu do okončanja sudskog postupka). Ovaj slučaj ima sličnosti s antidiskriminacijskim postupkom (slučajem višestruke diskriminacije iz područja radnih odnosa) u koji je Udruga bila aktivno uključena u svim njegovim fazama i također osigurala besplatno zastupanje pred sudom, a isti predstavlja rijedak izvor sudske prakse. U potonjem antidiskriminacijskom postupku (koji je odlukom Vrhovnog suda vraćen na ponovni postupak) i potom pozitivno riješen, u početnoj fazi povodom antidiskriminacijske tužbe podignute još 2009. ista je bila odbačena jer je činjenični supstrat sud (krivo ocijenio) kao povredu iz radnog spora. Navedeno ukazuje da diskriminacija kao i u ostalim područjima, a dodatno u području radnih odnosa i dalje ostaje neprepoznata pa samim time i lišena mogućnosti korištenja pravnih sredstava koja formalno pravno stoje na raspolaganju. Bit će potrebno ulagati dodatne napore kako bi se unaprijedila sudska praksa u tom smislu.

Iz pritužbi upućenih putem SOS telefona proizlazi da kod povreda iz radnih odnosa pritužiteljice/i nisu sklone/i povrede prijavljivati Inspektoratu rada, a prema našoj praksi kaznene prijave podnose samo u slučajevima grupne prijave. Izuzev straha uzrokovanog osiguranjem egzistencijalnih pitanja iskazuju i visoku razinu nepovjerenja u rad institucija nadležnih za nadzor i zaštitu prava.³

---

³ Iz Izvješća o radu Inspektorata rada za 2014.godinu proizlazi da je Povjerenstvo za žalbe kroz 10 sjednica rješavalo povodom 91 podnesene žalbe. <http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2015/04/izvjesce-inspektorat-2014.pdf>

U 2014. primjenu **Zakona o suzbijanju diskriminacije** pratili smo kroz dva slučaja, jedan koji predstavlja rijedak izvor sudske prakse iz radno-pravnih odnosa kroz odluku Vrhovnog suda Hrvatske iz 2013. godine i drugi koji predstavlja određenu posebnost u našoj pravnoj praksi, a koji se također uspješno rješava. Radi se o ostvarivanju temeljnih ljudskih prava na državljanstvo, život s obitelji, sigurnost i socijalnu zaštitu višečlane obitelji gdje je majka i 4 mlt. djece bilo u statusu apatrida (višestruke povrede temeljnih prava na kojemu Udruga radi kontinuirano posljednje dvije godine).

BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

Od 01. siječnja 2014. godine u primjeni je novi **Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći** kojim je pojednostavljena procedura i uspostavljeno izravno pružanje primarne pravne pomoći te mogućnost projektnog financiranja ovlaštenih pružatelja. Za naše korisnice/ke to pretpostavlja izravnu dostupnost i u odnosu na svaku pravnu stvar ukoliko su ostvarene određene pretpostavke. Kao organizacija koja kao važno područje djelovanja ima zaštitu temeljnih ljudskih prava, a najveći broj korisnika su žene žrtve obiteljskog nasilja čija zaštita se ostvaruje u pravilu kroz prekršajno pravne sankcije u prekršajnom postupku smatramo važnim da se oblici primarne pravne pomoći **eksplicite prošire i na zastupanje žrtvi obiteljskog nasilja u prekršajnim postupcima**, posebno i s toga što je praćenje primjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji ponovo nadležnosti Ministarstva pravosuđa. Korisnici pravne pomoći su i azilanti i stranci koja se ostvaruje sukladno Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći te Zakonu o strancima i Pravilniku o besplatnoj pravnoj pomoći u postupku protjerivanja i povratka stranaca, čija provedba je u nadležnosti Ministarstva unutarnjih poslova. Ratni sukobi na sjeveru Afrike i Bliskom istoku prouzročili su patnje i stradanja velikog broja izbjeglica koji preko najdostupnijih ruta juga Italije i istoka Grčke pokušavaju naći zaštitu i utočište u Europi. U tom smislu uz dodatnu prilagodnu pružanja besplatne pravne pomoći planiramo i strategiju humanitarnog djelovanja. Kao i u području praćenja provedbe zaštite od nasilja u obitelji i u području provedbe instituta besplatne pravne pomoći nužno je olakšati dostupnost statističkih podataka na svim razinama. Iako su na naš zahtjev institucije ustupile svoje statističke podatke smatramo to dodatnim opterećenjem, a što se objavom na web stranicama da učinkovito otkloniti.

Tenja, 29.05.2015.